

บทที่ 2

คำนิยาม

1. ป่วยหรือรู้สึกไม่สบาย

หมายถึง การป่วยทุกชนิดตั้งแต่ป่วยเล็กน้อย จนกระทั่งถึงป่วยหนักและรวมถึงการที่รู้สึกตัวว่าไม่สบายด้วย

2. การเข้าพักรักษาตัวในสถานพยาบาล

หมายถึง การที่ผู้ป่วยต้องนอนค้างคืนในสถานพยาบาลเพื่อรักษาตัว

3. ซื้อยากินเอง

หมายถึง การซื้อหรือหาหาแผนปัจจุบันมาเพื่อบำบัดรักษาด้วยตนเอง การซื้อยากินเอง รวมถึงการซื้อยาจากร้านขายยาซึ่งในร้านอาจมีเภสัชกรแนะนำหรือไม่ก็ตาม การซื้อยาเก็บไว้ใช้เมื่อเจ็บป่วย การที่ผู้ปกครองซื้อยามารักษาเด็ก การซื้อยาโดยเคยรู้ซื้อยาจากหมอ เป็นต้น

4. หมอพื้นบ้านหรือหมอแผนโบราณ

หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ในการรักษาโรคหรืออาการเจ็บป่วย โดยใช้ยาแผนโบราณหรือยาสมุนไพร

5. เจ้าหน้าที่สถานื่อนามัย

หมายถึง เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ทำหน้าที่รักษาพยาบาลผู้ป่วยในระดับตำบล ซึ่งได้แก่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหรือได้รับการอบรมให้มีความรู้ทางด้านสาธารณสุขชุมชน บุคลากรเหล่านี้มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแลรักษาพยาบาลโรคที่ไม่มีความซับซ้อนมากนัก

6. ยาแผนโบราณ

หมายถึง ยาที่ใช้ในการบำบัดโรคโดยอาศัยความรู้จากตำรายาแผนโบราณซึ่งได้จากการเรียนสืบต่อกันมา หรือยาที่ได้รับอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนตำรับยาเป็นยาแผนโบราณตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2517 – 2520 ยาเหล่านี้มีกรรมวิธีการผลิตแบบธรรมชาติไม่ซับซ้อน เช่น บดเป็นผง ละลายน้ำ ปั่นเป็นลูกกลอน ต้มเอาน้ำมากิน อบ อบแห้ง เป็นต้น

ยาแผนโบราณที่พบโดยทั่วไปมี 2 รูปแบบ คือ

6.1 ยาแผนโบราณสำเร็จรูป ที่วางขายตามร้านขายยาทั่วไป หรือร้านขายของชำในหมู่บ้าน ยาแผนโบราณเหล่านี้จะมีคำว่า “ยาแผนโบราณ” และเลขทะเบียนตำรับยากำกับไว้บนฉลาก

ยาให้ทราบ ซึ่งขายเฉพาะยาแผนโบราณที่จัดว่าเป็นยาสามัญประจำบ้าน เช่น ยาธาตุบรรจบ ยาหอมอินทจักร์ ยาเขียวหอม เป็นต้น

6.2 ยาแผนโบราณในรูปของสมุนไพรต่าง ๆ นำมาจัดเป็นลำดับตามอาการโรคที่รักษา ซึ่งยาเหล่านี้ชาวบ้านโดยทั่วไปมักเรียกว่า “ยาหม้อ” “ยาต้ม” “ยาพื้นบ้าน” “ยากลับบ้าน” รวมทั้งยาไทย ยาจีน หรือยาพื้นบ้านของคนเชื้อสายต่าง ๆ เช่น พม่า เขมร แวก เป็นต้น

7. ยาสมุนไพร

หมายถึง ยาที่ได้จากพืช สัตว์ แร่ ที่ยังไม่ผสมปรุงแต่ง หรือแปรสภาพยาสมุนไพรจะต้องเป็นวัตถุหรือพืชที่ระบุไว้ในตำรายาแผนโบราณว่ามีคุณสมบัติในการบำบัด บรรเทา รักษา หรือป้องกันโรคหรือความเจ็บป่วยของมนุษย์ ไม่รวมวัตถุหรือพืชที่ใช้ประกอบอาหาร เครื่องสำอาง เช่น เครื่องเทศต่าง ๆ หรือพืชผักสวนครัวต่าง ๆ ที่ใช้กินเป็นอาหาร

8. สวัสดิการค่ารักษาพยาบาล

หมายถึง สวัสดิการที่ได้รับเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ได้แก่ ค่ายา ค่าห้องพักในสถานพยาบาล รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์เครื่องใช้ วัสดุที่ใช้ทำหน้าที่แทนอวัยวะที่ประสบอันตราย ซึ่งรัฐบาลหรือเอกชนเป็นผู้ให้ ประเภทของสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลได้แก่ สวัสดิการข้าราชการหรือข้าราชการบำนาญ สวัสดิการพนักงานรัฐวิสาหกิจ สวัสดิการจัดโดยนายจ้าง ประกันสังคม กองทุนเงินทดแทน ประกันสุขภาพกับบริษัทประกัน บัตรสวัสดิการประชาชนด้านการรักษาพยาบาล (บัตรสปร.) และบัตรประกันสุขภาพ เป็นต้น

9. การออกกำลังกาย

หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่ทำให้มีการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ เพื่อความสนุกสนาน เพื่อสังคม โดยใช้กิจกรรมง่าย ๆ หรือมีกฎกติกาการแข่งขันง่าย ๆ เช่น เดิน วิ่ง กระโดดเชือก การบริหารร่างกาย การยกน้ำหนัก เป็นต้น (ยกเว้นการออกกำลังกายในอาชีพและการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน)

10. ระดับการศึกษาที่สำเร็จ

ได้จำแนกการศึกษาศึกษาตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ ดังนี้

10.1 ไม่มีการศึกษา หมายถึง บุคคลที่ไม่เคยเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนหรือไม่เคยได้รับการศึกษา

10.2 ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาดำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 หรือชั้น ม. 3 เดิม

10.3 ระดับประถมศึกษา หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 6 หรือชั้นประถมปีที่ 7 หรือชั้น ม. 3 เดิมขึ้นไป แต่ไม่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่า

10.4 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้น ม.3 ม.ศ. 3 หรือ ม. 6 เดิมขึ้นไป แต่ไม่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่า

10.5 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาประเภทสามัญศึกษา ชั้น ม.6 ม.ศ.5 หรือ ม.8 เดิมขึ้นไป ประเภทอาชีวศึกษาหรือวิชาชีพที่เรียนต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า และประเภทวิชาการศึกษา(ฝึกหัดครู) ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป แต่ไม่สำเร็จระดับการศึกษาที่สูงกว่า

10.6 ระดับอุดมศึกษา หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาสายสามัญศึกษา สายวิชาการประเภทวิชาการศึกษาประเภทอาชีวศึกษาหรือสายวิชาชีพ โดยได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือวุฒิปัตถะระดับอนุปริญญา ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก

10.7 อื่นๆ หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาที่ไม่สามารถเทียบชั้นได้ รวมทั้งผู้ที่สำเร็จการศึกษาหรือฝึกอบรมประเภทอาชีวศึกษาระยะสั้น (หลักสูตรไม่เกิน 1 ปี)

11. อาชีพ

หมายถึง ประเภทหรือชนิดของงานที่บุคคลนั้นทำอยู่ในระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ เช่น ทำนา นักบัญชี ครู เป็นต้น โดยการจัดจำแนกประเภทอาชีพ ใช้ตาม International Standard Classification of Occupation, 1988 (ISCO – 88) ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ

12. อุตสาหกรรม

หมายถึง ประเภทกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ได้ดำเนินการโดยสถานประกอบการที่บุคคลนั้นกำลังทำงานอยู่ หรือประเภทของธุรกิจ ซึ่งบุคคลนั้นได้ดำเนินการอยู่ในระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ การจัดจำแนกประเภทอุตสาหกรรมใช้ตาม International Standard Industrial Classification, (ISIC) ฉบับ Revision 3, 1989 ขององค์การสหประชาชาติ (UN)

13. สถานภาพการทำงาน

หมายถึง สถานะของบุคคลที่ทำงานในสถานที่ที่ทำงานหรือธุรกิจ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

13.1 นายจ้าง หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจของตนเองเพื่อหวังผลกำไรหรือส่วนแบ่ง และได้จ้างบุคคลอื่นมาทำงานในธุรกิจในฐานะลูกจ้าง

13.2 ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง โดยลำพังผู้เดียว หรืออาจมีบุคคลอื่นมาร่วมกิจการด้วยเพื่อหวังผลกำไรและส่วนแบ่ง และไม่ได้จ้างลูกจ้าง แต่อาจมีสมาชิกครัวเรือนหรือผู้ทำงานมาช่วยทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนอย่างอื่นสำหรับงานที่ทำ

13.3 ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง หมายถึง ผู้ที่ช่วยทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างในไร่นาเกษตร หรือธุรกิจของสมาชิกในครัวเรือน

13.4 ลูกจ้าง หมายถึง ผู้ที่ทำงานโดยได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน รายสัปดาห์ รายวัน รายชิ้น หรือเหมาจ่าย ค่าตอบแทนที่ได้จากการทำงานอาจเป็นเงินหรือสิ่งของ

13.5 การรวมกลุ่ม หมายถึง กลุ่มคนที่มาร่วมกันทำงานโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพึ่งตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกแต่ละคนมีความเท่าเทียมกันในการกำหนดการทำงานในทุกขั้นตอนไม่ว่าเป็นการลงทุน การขาย งานอื่น ๆ ของกิจการที่ทำ ตลอดจนการแบ่งรายได้ให้แก่สมาชิกตามที่ตกลงกัน (การรวมกลุ่มดังกล่าวอาจจดทะเบียนจัดตั้งในรูป สหกรณ์หรือไม่ก็ได้)

การจัดจำแนกประเภทสถานภาพการทำงานใช้ตาม **International Classification of Status in Employment, 1993 (ICSE-93)** ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO)